

etnisk og demokratisk likeverd

Postboks 2266, 9507 Alta
post@edl.no. www.edl.no
Kontonr.: 4901 14 41202
Organisasjonsnr. 991 097 058

Alta 27. desember 2009

Karl Eirik Schøtt-Pedersen
Statsråd ved Statsministerens kontor
Akersgt. 42, Postboks 8001 Dep,
0030 Oslo

Vedr. Norge og ILO-konvensjon nr 169.

Ærede statsråd,

Organisasjonen for etnisk og demokratisk likeverd (EDL) ble etablert i Alta i april 2007. Organisasjonens formål fremgår av navnet. Den har i dag 674 medlemmer. Se også <http://edl.no/>.

Formålet med denne henvendelse til er å bringe klarhet i Norges folkerettslige forpliktelse som en direkte følge av Norges ratifisering av ILO-konvensjon nr 169. Det vises her til St.prp. nr. 102 (1989-90). Konvensjonen ble i 2005 inkludert i Finnmarksloven (FL). Allerede før denne lov ble vedtatt var det fra ledende politikere gitt uttrykk for at loven stred mot grunnleggende demokratiske prinsipper (se avisen Finnmarken av 10. juni 1999).

Vi mener prinsipielt at der er grunn til å betvile at konvensjonen i dag har gyldighet for noen del av befolkningen i Norge. Sekundært er vår påstand at dens interne rettslige konsekvenser er i ferd med å bli trukket utover rimelighetens grenser. Vi viser her til NOU 2007:13, Den nye sameretten. Utredningen og Finnmarksloven viser klart at de lovmessige konsekvenser for ratifiseringen av ILO169 ikke var meddelt Stortinget i St. prp. nr. 102 (1989-90) og Stortinget ble villedet.

Av argumenter for vår slutning vil vi her fremholde:

- A. Våre to naboland, Finland og Sverige, begge med tilsvarende historisk utvikling av befolkningen som i Norge, har ikke ratifisert ILO169. Personer av samisk ætt er her heller ikke gitt en egen status.
- B. Regjeringsadvokaten har i sin høringsuttalelse vedrørende Den nye Sameretten, tilrådet at man avklarer mer presist hvor langt forpliktelsene etter ILO169 rekker.
- C. Folkerettsekspert prof. dr. juris Carl August Fleischer har ved flere anledninger uttalt at Stortinget er blitt villedet i spørsmål knyttet til bruk av ILO169 konvensjonen, særlig for Finnmarksloven del.

EDLs oppfatning av samenes berettigelse etter ILO169 konvensjonen er utredet i vedlagte Hvitbok: "Folkerett – Norsk rett – Samerett". Boken er skrevet av EDLs rådgiver prof. em. Knut Skog, Tromsø. Hans fagfelt er informatikk/IKT med formell lingvistikk, grafisk informatikk og systemanalyse som forskningsfelt. Samisk antropolog og første amanuensis Odd Mathis Hætta, Alta, har skrevet bokens forord. Bokens formål er allmenn opplysning, spesielt for politisk engasjerte mennesker.

Karl Eirik Schøtt-Pedersen

January 4, 2010

Side 2

I spørsmålet om ILO169 kan anvendes som folkerettslig argument for samiske rettighetskrav, har EDL fra statlige organer blitt henvist til dom i Høyesterett HR-2001-4-b – Rt-2001-769 (150-2001), også kalt Selbu-dommen. Saken gjaldt tvist om reinbeite på privateide utmarksområder i Sør-Trøndelag. Utfallet i tvisten om reinbeite er klar. Dommens befatning med samenes status som urfolk er mindre klar. Vi viser i denne forbindelse til førstevoterende, dommer Matningsdals anførsel gjengitt i andre avsnitt i rettsidene side 791:

”Det er ikke tvilsomt at samene etter denne definisjonen har status som urfolk i Norge, og at våre folkerettslige forpliktelser overfor dem etter konvensjonens artikkel 14 også gjelder i Sør-Trøndelag.”

Matningsdal knytter denne kommentar til det at den ene part (samene) har henvist til ILO169 artikkel 14 nr.1. Den definisjon Matningsdal viser til i sitatet er del av artikkel 1 i ILO169. Artikkel 1 definerer hvem konvensjonen er ment å dekke og dens punkt 1.1b som Matningsdal refererer til er på norsk gjengitt slik (Rt side 790, siste avsnitt):

« Denne konvensjonen gjelder for:

...

folk i selvstendige stater som er ansett som opprinnelige fordi de nedstammer fra de folk som bebodde landet eller en geografisk region som landet hører til da erobring eller kolonisering fant sted eller da de nåværende statsgrenser ble fastlagt, og som - uansett deres rettslige stilling - har beholdt alle eller noen av sine egne sosiale, økonomiske, kulturelle og politiske institusjoner. »

Til dette vil vi få bemerke:

Den norske gjengivelse av ILO169 artikkel 1.1b er sagt å definere begrepet urbefolkning - ikke urfolk. Slutningen at samene er urfolk kan ikke avledes av ILO169s artikkel 1.1b. isolert. Hvem ILO169 dekker må forstås på bakgrunn av en helhetsbetraktning rundt konvensjonens forhistorie (ILO-konvensjon nr. 107 av 1957), dens tittel (eng: *indigenous and tribal peoples*) og hele artikkel 1. Vi snakker her om grunnleggende forutsetninger for rettsdannelse i Norge og henviser til presumsjonsprinsippet.

Når dommer Matningsdal fremmer sin påstand uten begrunnelser og/eller henvisninger til betenkninger rundt faktagrunnlaget, blir hans slutning ren syensing. Da domsslutningen heller ikke henviser til ILO169, men kun bygger på reindriften § 2 første ledd 3. punktum og alders tids bruk, kan høyesteretts uttalelse her ikke oppfattes som annet en slengbemerkning, i jussens latin et *obiter dictum*. Det betyr at den ikke er gjeldende som intern norsk rett.

Annenvoterende ved plenumsbehandlingen av denne beitetvist, dommer Rieber-Mohn uttalte:

”Førstvoterende har redegjort for de generelle folkerettslige regler om urfolks rettigheter. Jeg kan ikke se at det foreliggende materialet gir grunnlag for å anta at disse regler gir reinerne i denne sak rettigheter eller påfører grunneierne plikter, utover det som følger av de tradisjonelle regler om rettsverv ved alders tids bruk.”

Ved domsslutningen sluttet 6 av dommerne seg til Rieber-Mohns betraktning. Selve dommen i tvistes spørsmålet er for oss uproblematisk. Hva som ellers kan trekkes av slutninger, spesielt i forholdet til folkerettslige forpliktelser overfor samene i sin alminnelighet, er mindre klart.

Stemmegivningen ved domsslutningen er gjengitt slik (se Rt 832):

Dommer **Gjølstad**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med annenvoterende, dommer Rieber-Mohn.
Dommer **Lund**: Likeså. Dommer **Gussgard**: Likeså. Dommer **Tjomsland**: Likeså.
Dommer **Coward**: Likeså.
Dommer **Aasland**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Matningsdal.
Dommer **Dolva**: Likeså. Dommer **Stang Lund**: Likeså. Dommer **Oftedal Broch**: Likeså.
Dommer **Flock**: Likeså. Dommer **Bruzelius**: Likeså. Dommer **Skoghøy**: Likeså.
Justitiarius **Smith**: Likeså.

Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne dom:

1. Lagmannsrettens dom stadfestes.
2. Saksomkostninger for Høyesterett tilkjennes ikke.

Når både dommer Gjølstad og Aasland sier at de ”i det vesentlige” er enige med henholdsvis Rieber-Mohn og Matningsdal må det være noe som ”ikke er vesentlig” i begge utlegninger og som dommerne ikke tar stilling til eller kanskje er uenig i. Da utsagnet om samenes status som urfolk ikke er avgjørende for saken (*ratio decidendi*) er det mulig å tyde dette som ”ikke vesentlig”. I så tilfelle kan en ikke hevde at dommen bekrefter førstevoterendes utsagn om samenes status som urfolk.

Dersom frasen ”i det vesentlige” i domsavsigelsen ikke er en tom frase, er det derfor høyst uklart hva Selbuddommen sier om samenes folkerettslige status i Norge.

Begrepet urfolk finnes ikke i Språkrådets angivelse av norske termer. Det er uforståelig at man søker å gi deler av landets befolkning en legal status basert på individets avstamning. Vi viser her til Matningsdals bruk av begrepet ”nedstammer fra” (ILO169 artikkel 1.1b), uten å knytte dette til vilkåret om å leve i særegne samfunn (eng: *tribal*) (Se ILO169 artikkel 1.1a.). Å klassifisere mennesker etter hvem de nedstammer fra, er en tvilsom politisk praksis.

Når Arbeids- og Inkluderingsdepartementet (AID) på sin hjemmeside i avsnittet ”Hvem er urfolk” gir leseren inntrykk av at Høyesterett med Selbuddommen har fastslått at samene er urfolk, er denne påstand meget tvilsom. AID (og Høyesterett) synes å foregriper en avklaring som er Stortingets oppgave.

Vi mener med dette å ha dokumentert uklarheter og mulig feiltolkninger vedrørende bruk av ILO169 i intern norsk rett. Hvem som etter vår oppfatning er dekket av ILO169 er nærmere analysert i [Hvitbokens side 10 – 19](#). Det helt sentrale moment i denne avklaring er at det er opp til ILOs medlemsstater selv å avgjøre om der i dens befolkning finnes grupper som bør beskyttes av ILO169s bestemmelser. Vi oppfordrer derfor regjeringen til å innhente relevant informasjon for å bringe klarhet i om noen grupper av norske borgere skal berettiges slik angitt i ILO-konvensjon nr.169, og eventuelt hva den interne rettslige betydning vil være. Et første trinn i denne prosess vil kunne være å be prof. dr. juris Carl August Fleischer om en nærmere utredning om bakgrunnen for hans påstand om at Stortinget er blitt villedet. Et neste trinn vil kunne være å bringe klarhet i hvorfor Sverige og Finland avstår fra å ratifisere ILO169. At Finland, Norge og Sverige ikke skulle kunne ha samme forståelse av folkeretten på dette felt, er uforståelig.

Karl Eirik Schøtt-Pedersen
January 4, 2010
Side 4

I lys av at NOU 2007:13 nå ligger på Regjeringens bord, kan Stortinget få seg forelagt et sett av lovproposisjoner i tråd med forslaget Den nye sameretten. I NOUen er spørsmålet om Norges Folkerettslige forpliktelse etter ILO169 det sentrale argument. Det er derfor en forutsetning for en forsvarlig behandling av en slik proposisjon at tvil om ILO169s fortolkning ryddes av veien.

I en tid hvor nasjonalstater blir mer og mer multietniske, er det avgjørende at utviklingen av fellesskapets normer - lov og rett - er etnisk nøytrale.

Jarl Hellesvik (rådgiver EDL)

Knut Skog (rådgiver EDL)

Turid Bjørnstrøm (styreleder EDL)

VEDLEGG: ”Folkerett - Norsk rett - Samisk rett” (prof. em. Knut Skog: EDL mai 2008).

Kopi pr brev til: prof. dr. juris Carl August Fleischer ;

Digital kopi til :

Statsråd Karl Erik Schøtt-Pedersen;
Justisminister Knut Storberget;
Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm;
Utenriksdepartementet, rettsavd.;

Regjeringsadvokaten;
Høyesterett;
Høyesterettsdommer Matningsdal;
Høyesterettsdommer Rieber-Mohn;
Justiskomiteens medlemmer;
Stortingsrep. fra Finnmark;
LOs internasjonale kontor;
NHOs internasjonale kontor;

kesp@smk.dep.no
postmottak@jd.dep.no
postmottak@aid.dep.no
rettsavdelingen@mfa.no
Jo.Hovik@mfa.no
postmottak@regjeringsadvokaten.no
post@hoyesterett.no
post@hoyesterett.no
postmottak@jd.dep.no
justis@stortinget.no
karin.beate.theodorsen@lo.no